

Observatieschema 'krachtige leeromgeving'

VEILIG EN POSITIEF KLASKLIMAAT	Voorbeelden/concretisering
WELBEVINDEN	
Leerkracht verhoogt competentie-gevoel van kinderen	Geeft positieve feedback, schenkt aandacht aan wat kinderen zeggen, geeft aanmoediging/ bevestiging, laat succeservaringen opdoen, kinderen mogen fouten maken, ...
Leerkracht stigmatiseert zwakke kinderen niet	Geeft geen kwetsende opmerkingen over bepaalde kinderen voor hele klas, praat niet met derden over zwaktes van kinderen in aanwezigheid van betrokken kinderen, zuchten of met ogen rollen bij bepaalde kinderen, ...
Leerkracht zorgt voor welbevinden en veiligheidsgevoel	Ook fysiek: gaat op gelijke hoogte zitten, neemt een kind op schoot, geeft een schouderklopje, aait over het hoofd, knipoogt, ...
Leerkracht bevordert positieve omgang tussen de kinderen onderling	Leert kinderen luisteren naar elkaar, aandacht en materiaal delen, onderhandelen, aandacht voor verschillen, zichzelf beheersen bij conflicten, uitpraten van pesterijen, elkaar ruimte bieden voor eigen inbreng, ...
TALIG KLIMAAT	
Leerkracht reageert positief op de thuistaal van de kinderen	0 actief: zelf aanwenden: zelf woord vertalen naar T1; positief op inpikken: ingaan op wat kind in T1 aanbrengt; stimuleren: woord vragen in T1, bepaald onderdeel van taak in T1, materiaal in T1 in klas 0 passief: laat T1 toe, maar gaat er niet verder op in of negeert 0 negatief: gaat expliciet in tegen T1, laat T1 niet toe
Leerkracht verplicht de kinderen niet om te spreken	Toont respect voor 'stille periode' bij kinderen, laat niet voorzegen of herhalen, zit niet te peuteren of laat geen pijnlijke stiltes vallen tot kind iets zegt, laat voorlezen of spreken voor de klas zoveel mogelijk functioneel gebeuren
Leerkracht legt niet teveel nadruk op taalcorrectheid, maar	Communicatieproces wordt niet afgeremd door opmerkingen over correctheid (correcte uitspraak, juiste lidwoorden, juiste werkwoords-vormen, juiste

stelt boodschap centraal	woordvolgorde in de zin)
BETEKENISVOLLE TAKEN	Voorbeelden/concretisering
DOELSTELLINGEN	
Leerkracht hanteert vooral doelstellingen die gericht zijn op het ontwikkelen van talige, vaardigheden en het verwerven van inzicht	Activiteit nodigt kinderen uit om luister-, spreek-, lees-, en/of schrijfvaardigheid te ontwikkelen (zie eindtermen, ontwikkelingsdoelen)
MOTIVATIE EN BETROKKENHEID	
Taken die kinderen aanspreken en hen uitdagen om een motiverend of relevant einddoel te bereiken	Gebruikt materiaal, contexten die interessant zijn voor de kinderen (bv. goed gekozen prentenboek, boeiende teksten) en hen uitdagen; de kloof is voldoende groot
Leerkracht laat kinderen experimenteren, al doende en al ondervindend leren	Laat kinderen experimenteren met materialen en al doende taal verwerven, laat ze talige vaardigheden ontwikkelen door taal te gebruiken (bv. briefje schrijven om ouders uit te nodigen, spelregels lezen om spel te spelen)
Leerkracht zorgt ervoor dat alle kinderen gemotiveerd zijn en blijven, ...)	In de sfeer brengen, uitdaging en spanning creëren, zelf enthousiast blijven, aanmoedigen als het moeilijk gaat, slechtlopende dingen niet laten aanslepen, nieuwe elementen aanbrengen
TAALANBOD	
Leerkracht hanteert een natuurlijk taalaanbod	Sluit op natuurlijke wijze aan bij de activiteit, het onderwerp; het wordt opgehangen aan ervaringen, handelingen van de kinderen in en buiten de klas, aan hun spontane uitingen; geen schrijftaal; geen 'woordveld'-woordenschat.
Leerkracht voorziet een gevarieerd en rijk taalaanbod (kwaliteit)	Niet teveel verschraling of herhaling; niet teveel 'baby-talk' bij kleuters; gebruik van verschillende bronnen (prentenboeken, drama, informatieve boeken, ICT, ...).
'taal de hele dag'-principe	Heeft ook aandacht voor rijk, natuurlijk en interactief taalaanbod buiten de taallessmomenten, bv. bij knutselen, koekmomenten, WO, rekenen, routines & rituelen. (<i>enkel</i>

	<i>scoren bij niet-talige momenten)</i>
Leerkracht verwoordt niet-talige ervaringen en handelingen van zichzelf en de kinderen	Verwoordt bv. elke handeling die ze toont als uitleg bij een knutselactiviteit en verwoordt wat kinderen doen tijdens knutselen; plakt begrippen bij gezichtsuitdrukkingen van kinderen; verwoordt niet-verbale vragen van kinderen
Aandacht voor schoolse taalvaardigheid	De kinderen moeten niet te veel woorden leren die ze in het kader van hun schoolse taalvaardigheid niet echt nodig hebben. Aandacht voor begrippen die nodig zijn om te leren lezen, schrijven, rekenen (bij kleuters)
TAALPRODUCTIE	
Leerkracht biedt kansen tot taalproductie, stimuleert interactie in klassikaal verband	Stelt open vragen; ze vraagt naar meningen en ervaringen van de kinderen; ze bouwt voort op talige productie of niet-talige reacties met nieuwe vragen; ze lokt reacties uit; ...
Leerkracht stimuleert kinderen om zelf taal functioneel gebruiken	Schept kansen voor kinderen om te overleggen, om meningen, ervaringen en inzichten te verwoorden, om elkaar uitleg te geven, vragen te stellen
WERKVORMEN	
Leerkracht voorziet interactieve werkvormen waarin de kinderen leren samenwerken	Laat kinderen in duo's of groepjes werken en organiseert het zo dat samenwerken en interactie bevordert wordt (bv. opdrachten met verdeelde informatie, samen een spel spelen, ...)
Leerkracht zet aan tot interactie tijdens groepswork	0 Leerkracht interageert met minstens de helft van de kinderen 0 Leerkracht stimuleert interactie tussen de kinderen 0 Leerkracht laat interactie tussen de kinderen toe
Leerkracht stelt bij groepswork haar groepen bewust heterogeen samen	Zorgt ervoor dat kinderen van verschillende talige en niet-talige vaardigheden, herkomst en geslacht met elkaar samenwerken. Geeft zwakke kinderen kans om van sterkere te leren
GERICHTE ONDERSTEUNING	Voorbeelden/concretisering
MEDIATIE	
Leerkracht gaat in op problemen die kinderen zelf signaleren i.v.m. de taak.	Frequentie waarmee leerkracht ingaat op problemen die de kinderen zelf signaleren

Leerkracht doet moeite om problemen i.v.m. de taak bij de kinderen op te sporen.	Manier waarop leerkracht vraagt of het gaat, of alles in orde is en hoe ze hierop verder ingaat
Leerkracht geeft elk kind kansen om zelf naar een oplossing voor zijn problemen te zoeken,	Geeft ondersteunt het denken van de kinderen door vragen en hints, door hardop te reflecteren, leerproces te laten verwoorden. Geeft niet zelf het antwoord.
TAALONDERSTEUNING/ BETEKENISONDERHANDELING	
Leerkracht controleert het begrip van de kinderen	Herfraiseert uitingen als kinderen iets niet begrijpen: onderhandelt over de betekenis van woorden, maakt zichzelf met handen en voeten duidelijk
Leerkracht ondersteunt eigen taalaanbod op allerlei manieren	Visueel aan de hand van foto's, tekeningen, voorwerpen, voordoen, laten uitbeelden door kinderen; terugverwijzen naar wat al eerder is verteld of gebeurd; gebruik maken van voorkennis van de kinderen
Leerkracht ondersteunt de kinderen in het uiten van hun boodschap	Probeert onaffe boodschappen te ontrafelen via o.a. begripscontrole, betekenisonderhandeling, herformuleren, verwoorden van niet-verbale boodschappen
Leerkracht corrigeert taalfouten op een positieve manier	Herformuleert onvolledige en foute uitingen van de kinderen in communicatieve zin, corrigeert terloops terwijl haar aandacht bij de betekenis van de boodschap blijft
DIFFERENTIATIE	
Leerkracht ondersteunt en motiveert de zwakkere kinderen extra	Door extra afbeeldingen, een voorgestructureerd schema, meer eenvoudige vragen of opdrachten, gebruik van een woordenboek, door extra toelichting, door extra positieve feedback,
Leerkracht heeft oog voor de impulsiviteit van de (sterkere) kinderen	Zorgt dat sterke kinderen niet steeds het woord nemen/krijgen bv. via opmerking, door rollen te verdelen tijdens groepswork
Leerkracht vangt tempoverschillen tussen de kinderen op	Met o.a. vervolgoopdrachten, verschillende te verwerken hoeveelheden